

MILJØVERNDEPARTEMENTET

Temaveileder

Barn og unge og planlegging etter plan- og bygningsloven

MILJØVERNDEPARTEMENTET

Temaveileder

Barn og unge og planlegging etter plan- og bygningsloven

Innhold

Å ivareta barn og unges interesser	6	4. Mer om kriminalitetsforebyggende planlegging	17
1. Internasjonale føringer	7	4.1 Gode Krefter – kriminalitetsforebyggende handlingsplan	17
1.1 FN`s barnekonvensjon	7	5. Mer om den særskilte ordningen for å ivareta barn og unges interesser	18
1.2 Rettigheter etter barnekonvensjonen som er aktuelle for planlegging	7	5.1 Mulige løsninger	18
2. Nasjonale føringer	8	5.2 Miljøverndepartementets anbefalinger om gjennomføring av den særskilte ordningen	20
2.1 Rikspolitiske retningslinjer for å ivareta barn og unges interesser i planleggingen	8	6. Mer om medvirkning fra og av barn og unge	22
2.2 Aktuelle stortingsmeldinger	9	Kilder	25
2.3 Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging	10	Notater	26
3. Føringer etter plan- og bygningsloven	11		
3.1 Innledning	11		
3.2 Regionalt nivå	12		
3.3 Kommunalt nivå	13		

Å ivareta barn og unges interesser

«Hvordan det er der barn vokser opp er avgjørende for deres mulighet for en trygg oppvekst, motorisk utvikling og god helse. Å planlegge for et samfunn der trygge oppvekstmiljø har gode møtesteder, muligheter for lek, og aktivitetsfremmende omgivelser er noe av det viktigste vi kan gjøre. Barns hverdag blir mer og mer stillesittende. Manglende fysisk aktivitet gir uheldige konsekvenser for stadig flere barn og unges helse. Å skape omgivelser som gir rom for fantasibasert lek, samvær og fysisk utfoldelse blir stadig viktigere.

Regjeringen ønsker at Rikspolitiske retningslinjer for barn og unge skal håndheves strengere og mener at i de tilfeller det er interessekonflikter bør barns behov for aktivitetsfremmende arealer veie tyngre enn de hittil har gjort.

Hensynet til barn og unges oppvekstvilkår må komme på dagsorden igjen!»

Dette sa miljø- og utviklingsminister Erik Solheim i et brev til kommunene, fylkesmennene og fylkeskommunene i juni 2008.

Barn og unge er ikke rettighetshavere i formell forstand. De blir ikke varslet som grunneiere eller naboer og kan heller ikke alltid selv formulere eller ta opp sine krav. De har heller ikke økonomiske ressurser. Jo yngre barna er, desto mer avhengig er de av at de voksne ivaretar deres behov. Hensynet til barn og unges oppvekstvilkår og utformingen av samfunn og

omgivelser med sikte på at nye generasjoner skal få tjenelige livs – og utviklingsmuligheter er helt grunnleggende. Derfor står det i plan- og bygningslovens formålsbestemmelse.

Uttrykket barn og unge

Uttrykket barn og unge i plansammenheng gjelder aldersgruppen 0-18 år (umyndige). Innenfor denne gruppen vil behov og forutsetninger variere. Tiltak for å sikre oppvekstvilkårene må vurderes ut fra de behov barn i ulike aldre har. Dette gjelder ikke minst for grupper med nedsatt funksjonsevne, og de litt større barna som gjerne trenger større områder for sine aktiviteter enn de minste barna. Det innebærer også at kommunene må skaffe seg innsikt om innvandrerbarns og unge innvandreres interesser.

Foto: Ruth Woods

1. Internasjonale føringer

1.1 FN's barnekonvensjon

FNs barnekonvensjon og Norge

Norge ratifiserte FN's barnekonvensjon i 1991. Det betyr at Norge har forpliktet seg til å respektere og oppfylle barnekonvensjonens innhold. Barnekonvensjonen står over norske lover, nest etter Grunnloven. I 2003 ble denne forpliktelsen forsterket ved at man tok barnekonvensjonen inn som en del av lov om styrking av menneskerettighetene i norsk rett.

1.2 Rettigheter etter barnekonvensjonen som er aktuelle for planlegging

I FNs barnekonvensjon artikkel 3 går det frem at *«Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.»*

FNs barnekonvensjon og kommunene

At barnekonvensjonen gjelder som norsk lov innebærer at kommunene har en selvstendig plikt til å respektere og garantere konvensjonens rettigheter, på samme måte som de er forpliktet til å følge all annen norsk lovgivning.

Etter § 3-1 i plan- og bygningsloven skal planleggingen bidra til å gjennomføre internasjonale konvensjoner og avtaler innenfor lovens virkeområde.

FNs barnekonvensjon er særlig relevant for kommunal sektor fordi kommunale beslutninger og prioriteringer ofte får direkte og umiddelbar betydning for barn og unge. Mer om barnekonvensjonen og kommunene.

Barnets rett til å si sin mening i alt som vedrører det:

Etter barnekonvensjonens artikkel 12 har barnet rett til å si sin mening i alt som vedrører det og barnets meninger skal tillegges vekt. Artikkelen innebærer at barnet deltar aktivt eller medvirker i egen sak. Artikkelen omfatter også barns deltakelse i videre forstand, så som aktive deltakere i samfunnet. Høringsretten gjelder ikke bare det enkelte barn, men også barn som opptrer som gruppe for å ivareta barns interesser.

Barnet har ytringsfrihet:

Artikkel 13: *«Barn har rett til ytringsfrihet, til å søke, motta og spre informasjon og ideer av alle slag, med alle uttrykk».*

2. Nasjonale føringer

Viktige nasjonale mål er å sikre et oppvekstmiljø som gir barn og unge trygghet mot fysiske og psykiske skadevirkninger, og som har de fysiske, sosiale og kulturelle kvaliteter som til enhver tid er i samsvar med eksisterende kunnskap om barn og unges behov.

2.1 Rikspolitiske retningslinjer for å ivareta barn og unges interesser i planleggingen

De sterkeste nasjonale føringene når det gjelder planlegging finner vi i Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planlegging, som er hjemlet i § 3-5 i plan- og bygningsloven. (Fra iverksettelsen av ny plan- og bygningslov i 2008, vil nye slike retningslinjer hete statlige planretningslinjer, men disse retningslinjene endrer ikke navn.)

Retningslinjene stiller flere krav til den kommunale planleggingsprosessen. Kommunen skal blant annet vurdere konsekvenser for barn og unge i plan- og byggesaksbehandlingen.

Et godt beslutningsgrunnlag er avhengig av at konsekvensene både for mindre barn og unge blir

tilstrekkelig belyst. Det er kommunens ansvar å se til at dette er gjort. Dersom det i et planforslag ikke er beskrevet hvilke konsekvenser forslaget får for barn og unge, kan fylkeskommune og fylkesmann fremme innsigelse.

Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen stiller følgende krav: (utdrag av retningslinjene)

Krav til den kommunale planleggingsprosessen

Kommunen skal:

- Vurdere konsekvenser for barn og unge i plan- og byggesaksbehandlingen etter plan- og bygningsloven.
- Foreta en samlet vurdering av barn og unges oppvekstmiljø for å innarbeide mål og tiltak i kommuneplanarbeidet.
- Utarbeide vedtekter, bestemmelser og retningslinjer om omfang og kvalitet av arealer og anlegg av betydning for barn og unge, som skal sikres i planer der barn og unge er berørt
- Organisere planprosessen slik at synspunkter som gjelder barn som berørt part kommer fram og at ulike grupper barn og unge selv gis anledning til å delta.

Krav til fysisk utforming

Følgende skal vies spesiell oppmerksomhet:

- Arealer og anlegg som skal brukes av barn og unge skal være sikret mot forurensning, støy, trafikkfare og annen helsefare.
- I nærmiljøet skal det finnes arealer hvor barn kan utfolde seg og skape sitt eget lekemiljø. Dette forutsetter blant annet at arealene:

Foto: Rita Galteland

Foto: Svein Magne Fredriksen

- er store nok og egner seg for lek og opphold
 - gir muligheter for ulike typer lek på ulike årstider
 - kan brukes av ulike aldersgrupper, og gir muligheter for samhandling mellom barn, unge og voksne.
- c. Kommunene skal avsette tilstrekkelige, store nok og egnet areal til barnehager.
- d. Ved omdisponering av arealer som i planer er avsatt til fellesareal eller friområde som er i bruk eller er egnet for lek, skal det skaffes fullverdig erstatning. Erstatning skal også skaffes ved utbygging eller omdisponering av uregulert areal som barn bruker som lekeareal, eller dersom omdisponering av areal egnet for lek fører til at de hensyn som er nevnt i punkt b ovenfor, for å møte dagens eller framtidens behov ikke blir oppfylt.

2.2 Aktuelle stortingsmeldinger

Retningslinjene stiller også krav til den fysiske utformingen av arealer for barn og unge. Rundskriv T-2/08 Om barn i planlegging (av 2008) omtaler de rikspolitiske retningslinjene og gir utfyllende veiledning til kommunenes planlegging.

Stortingsmelding nr. 23 (2001-2002) Bedre miljø i byer og tettsteder.

«Den tette, bymessige boligbebyggelsen må utformes slik at området blir godt å leve og bo i, og

Foto: Stavanger kommune

tilfredsstillende som oppvekstmiljø. Ved boliger, skoler og barnehager skal det være god tilgang til trygg ferdsel, lek og annen aktivitet i varierte og grønne omgivelser og med forbindelse til omkringliggende naturområder.»

«Nærmiljøets kvaliteter er spesielt viktig for fysiske aktiviteter og sosialt samvær. Dette betyr at den tette, bymessige boligbebyggelsen må utformes slik at området blir godt å leve og bo i, og tilfredsstillende som oppvekstmiljø. Barnehager og lett tilgjengelige, trygge og funksjonelle uterom, lekeområder og møtesteder må planlegges like omhyggelig som hus og leiligheter.»

Dette står i St.meld nr 26 (2006-2007) Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand slar fast at regjeringen ønsker å:

«Sikre grønnstruktur og friområder i byer og tettsteder, bl.a. gjennom strengere håndheving av rikspolitiske retningslinjer for barn og unge.»

I denne meldingen angir Regjeringen viktige arealpolitiske føringer. En av disse sier *«Byer og tettsteder skal utvikles slik at miljø, livskvalitet og helse fremmes gjennom god stedsforming og boligkvalitet, tilgjengelige utearealer med høy kvalitet og sammenhengende grønnstrukturer med gode forbindelser til omkringliggende naturområder».*

Dette står i odelstingsproposisjonen (Ot.prp. nr.32 (2007-2008) Om lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) (plandelen):

«Dersom det oppstår konflikt om et areal, skal barns interesser gå foran andre interesser.»

Det er viktig at folkehelse må være et hovedhensyn ved all areal- og samfunnsplanlegging, det slås fast i St.meld nr 16 (2002-2003) resept for et sunnere Norge.

«Kommunene (må) i større grad å høre barn meninger om deres møtesteder og lekemiljø og bruke deres meninger og synspunkter aktivt i plan- og beslutningsprosessene i kommunene.»

Hentet fra St.meld 39 (2001-2002) Oppvekst- og levekår for barn og ungdom i Norge.

2.3 Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging

I nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, som ble vedtatt ved Kongelig resolusjon den 24.juni 2011 angis følgende:

Byer og tettsteder skal gi muligheter for sosial og fysisk utfoldelse og samfunnsdeltakelse for alle grupper. Samtidig som områder fortettes, må det finnes utearealer med tilstrekkelig størrelse og kvalitet i nærheten av der folk bor. Dette gjelder ikke minst for barn og unge, eldre og mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Regjeringen forventer at

- > det legges til rette for en aktiv livsstil og økt friluftsliv ved å knytt sentrum, boligområder, skoler og barnehager til friluftsområder gjennom etablering av trygge og sammenhengende gang- og sykkelveier.
- > kommunene tar vare på og videreutvikler en sammenhengende grønnstruktur og vannmiljø.
- > fylkeskommunen og kommunene gjennom planleggingen styrker faktorer som bidrar positivt til folkehelsen, mens forhold som har negativ innvirkning på helsen forebygges. Planlegging etter plan- og bygningsloven er viktig del av fylkenes og kommunenes folkehelsearbeid, og god planlegging bidrar til å utjevne sosiale helseforskjeller.
- > fylkeskommunene og kommunene tar hensyn til barn og unges oppvekstmiljø i planleggingen og sørger for involvering i planprosessene.
- > fylkeskommuner og kommuner legger til rette for fysisk aktivitet for hele befolkningen, blant annet ved å sikre grønne områder som er lett tilgjengelige og tilrettelagt for friluftsliv, idrett og avkobling, og som er fri for forurensning og støy.

3. Føringer etter plan- og bygningsloven

3.1 Innledning

I det følgende beskrives hvor i plan- og bygningsloven det fremgår at man skal ivareta barn og unges interesser, og litt om hvordan dette kan gjøres.

§ 1-1 Lovens formål

første ledd: «Loven skal fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner.»

femte ledd: «Prinsippet om universell utforming skal ivaretas i planleggingen og kravene til det enkelte byggetiltak. Det samme gjelder hensynet til barn og unges oppvekstvilkår og estetisk utforming av omgivelsene.»

Det er nytt at unge også er med i formålsbestemmelsen.

Foto: Karin Høyland

§ 3-1 Oppgaver og hensyn i planlegging etter loven: Innenfor rammen av §1-1 skal planer etter denne lov:

«e) legge til rette for god forming av bygde omgivelser, gode bomiljøer og gode oppvekst- og levekår.»

«f) fremme befolkningens helse, samt bidra til å forebygge kriminalitet.»

Se mer om å forebygge kriminalitet i kap 4.

I tredje ledd går det frem at «Planer skal bidra til å gjennomføre internasjonale konvensjoner og avtaler innenfor lovens virkeområde. «

§3-3 Kommunens planoppgaver og planleggingsmyndighet

andre ledd: «Kommunestyret selv har ledelsen for den kommunale planleggingen og skal sørge for at plan- og bygningslovgivningen følges i kommunen.»

§ 3-3 tredje ledd: «Kommunestyret skal sørge for å etablere en særskilt ordning for å ivareta barn og unges interesser i planleggingen.» Se mer i kap.4.

§ 4-1 Planprogram

«For alle regionale planer og kommuneplaner og for reguleringsplaner som kan ha vesentlige virkninger for miljø og samfunn, skal det som ledd i varsling av planoppstart utarbeides et planprogram som grunnlag for planarbeidet.»

«Planprogrammet skal gjøre rede for formålet med planarbeidet, planprosessen med frister og deltagere, opplegget for medvirkning, spesielt i forhold til grupper som antas å bli særlig berørt og hvilke alternativer som vil bli vurdert og behovet for utredninger.»

I planprogrammet skal det redegjøres for hvordan medvirkningen jfr § 5-1 skal gjennomføres og ivaretas (av og med hvem og hvordan), og spesielt med hensyn til medvirkning fra barn og unge.

Eksempel:

- Planprogram for kommuneplanen 2009-2020 for Hamar og omtale av hensynet til barn og unges oppvekstvilkår og deres medvirkning, side 8 og side 19

Foto: Hamar kommune

§ 4-2 Planbeskrivelse

«Alle forslag til planer etter loven skal ved offentlig ettersyn ha en planbeskrivelse som beskriver planens formål, hovedinnhold og virkninger, samt planens forhold til rammer og retningslinjer som gjelder for området.»

Rikspolitiske retningslinjer for å ivareta barn og unges interesser i planlegging gjelder for alle planer.

§ 4-2 angir for hvilke planer planbeskrivelsen skal gi særskilt vurdering og beskrivelse – konsekvensutredning – av planens virkninger og miljø.

Etter § 4-2 går det frem at Kongen kan gi forskrift om konsekvensutredninger. 26. juni 2009 ble ny forskrift om konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven iverksatt. I den nye forskriften er det kommet inn en presisering av at konsekvensutredninger skal gi en beskrivelse og vurdering av virkningene for barn og unges oppvekstvilkår, og tilgjengelighet til uteområder og gang- og sykkelveinett. jfr forskriftens §§ 6 og 9 og Vedlegg III. Se mer i kapittel 5 i denne veilederen.

§ 5-1 Medvirkning

Det går frem av § 5 at:

«Enhver som fremmer planforslag, skal legge til rett for medvirkning.»

«Kommunen skal påse at dette er oppfylt i planprosesser som utføres av andre offentlige organer og private»

«Kommunen har et særlig ansvar for å sikre aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, herunder barn og unge«. Se mer om dette i kap 5.

Foto: Rita Galteland

3.2 Regionalt nivå

§ 7-1 Regional planstrategi

«Regional planmyndighet skal minst én gang i hver valgperiode, og senest innen ett år etter konstituering, utarbeide en regional planstrategi i samarbeid bla med de kommuner som blir berørt av planarbeidet.»

Etter tredje ledd skal den regionale planstrategien blant annet inneholde opplegg for medvirkning i planarbeidet (jfr § 5-1). Ungdomsorganisasjoner som ungdomsråd, ungdommens fylkesting, ungdommens kommunestyre vil i hovedsak ivareta medvirkningen for barn og unge på dette nivået.

§ 8-1 Regionale planer

«Regional planmyndighet skal utarbeide regionale planer for de spørsmål som er fastsatt i den regionale planstrategien». Ofte vil barn og unges oppvekstmiljø bli berørt (eksempelvis: trygge skoleveier og lokalisering av skoler, bygg og tiltak, grønnstruktur, og friluftsområder), og derfor må hensynet til barn og unge også få spesiell oppmerksomhet i de regionale planene.

Eksempler:

- Fylkesdelplan, Buskerud: Fylkesdelplan for avkjørsler og byggegrensers langs riksvegnettet i Buskerud, juni 2004 (tema: avkjørsel og støv sett i forhold til vegens naboer, eksisterende og planlagte lekearealer og boligfelt)(for mer info kontakt Buskerud fylkeskommune).
- Fylkesdelplan, Oppland: Mulighetenes Oppland Plan for Idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv 2005-2008 (tema: barn og unge som målgruppe)(For mer info kontakt Oppland fylkeskommune).
- (RUP) 2009 samordner store deler av den regional-politiske innsatsen i Nord-Trøndelag og har fast rutine for medvirkning fra ungdom.

3.3 Kommunalt nivå

§ 10 Kommunal planstrategi:

«Kommunestyret skal minst én gang i hver valgperiode, og senest innen ett år etter konstituering, utarbeide og vedta en kommunal planstrategi.» Arbeidet med kommunens planstrategi er et godt tidspunkt å vurdere om det i kommunen er spesielle problemstillinger knyttet til barn og unge som det er nødvendig eller gunstig å utrede spesielt.

Etter § 10-1 bør kommunen også legge opp til bred medvirkning og allmenn debatt for behandlingen. Se mer om dette senere i veilederen.

§ 11-1, 11-2 Kommuneplanens samfunnsdel

«Kommuneplanens samfunnsdel skal ta stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og som organisasjon.» Det vil ofte være behov for avklaringer mht lokaliseringsspørsmål og

utbyggingsmønstre i forhold til barns og unges aktivitetsmuligheter og lekeområder, barnehager, grøntområder i boligområder, bevaring eller utvikling av grønnstruktur i kommunene som helhet, nye skoler og utbygging av skoleveier.

Foto: Rita Galteland

Strategier for løsning av interessekonflikter knyttet til utbygginger og nedbygging av grøntarealer bør beskrives. Samfunnsdelen skal involvere befolkningen og interessegrupper, jfr § 5-1 om medvirkning.

Det praktiske arbeidet

Kommunedelplaner om barn og unges interesser På bakgrunn av planstrategien og for å følge opp nasjonale politiske målsettinger og lovgivning, kan kommunen utarbeide kommunedelplaner. Tematiske planer for geografiske områder eller spesielle problemstillinger med utredninger og avklaringer kan være nyttig og nødvendig for å sikre og skape gode oppvekstvilkår og nærmiljø for barn og unge. Aktuelle kommunedelplaner er f.eks: kommunedelplan for barnehageutbygging, friluftaktiviteter i nærmiljøet, grønnstruktur, kommunedelplan for transport og kommunedelplan for barns oppvekstvilkår.

Barnehageutbygging

Beregning, dimensjonering og lokalisering av barnehager er også et tema som med fordel kan være gjenstand for en kommunedelplan. Kommunene har lenge vært pålagt å legge til rette for utbygging av barnehager i sin over-

siktsplanlegging. Selv om de fleste kommuner har oppfylt målet om full barnehagedekning i sin kommune, er det fortsatt en del kommuner som har dispensasjonsgodkjenning for midlertidige barnehager, og kommunens strategi for fremtidig permanente barnehager kunne vært behandlet separat i en egen plan.

Friluftaktiviteter i nærmiljø

Befolkningsveksten i kommunene og oppfylning av målet om en bærekraftig utvikling med konsentrert utbygging skaper utfordringer mht å bygge flere boliger i byggesonen samtidig som utearealer må sikres mot nedbygging.

Et viktig premiss for boligfortetting vil være å sikre lekeområder for mindre og større barn og med trafikktrygg tilgang på grøntarealer, parker, ballfelt og andre steder barn og unge kan utfolde seg (f.eks skate eller klatre) i nærmiljøet.

En kommunedelplan om bokvalitet og friluftaktiviteter i nærmiljø vil kunne legge premisser for trivelige og trygge bomiljøer med gode møteplasser og rike muligheter til friluftsliv og daglig fysisk aktivitet

§11-5 Kommuneplanens arealdel.

«Kommunen skal ha en arealplan for hele kommunen som viser sammenhengen mellom framtidig samfunnsutvikling og arealbruk.»

Kommuneplanens arealdel synliggjør kommunens viktigste mål og politikkområder i en arealbruksammenheng. Kommuneplanens arealdel skal angi hovedtrekkene i arealdisponeringen og rammer og betingelser for hvilke nye tiltak og ny arealbruk som kan settes i verk, samt hvilke viktige hensyn som må ivaretas ved disponeringen av arealene.

§ 11-7 Arealformål i kommuneplanens arealdel. For å ivareta barn og unges interesser vil følgende være viktig:

- > nr 1. bebyggelse og anlegg herunder bla arealer for boligbebyggelse
- > nr 3 samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur, bla annet underformålene hovednett for sykkel kollektivnett, parkeringsplasser og
- > nr 3. grønnstruktur, herunder arealer for naturområder, turdrag, friområder og parker.

Foto: Rita Galteland

§11-9 Generelle bestemmelser til kommuneplanens arealdel: Kommunen kan uavhengig av arealformål vedta generelle bestemmelser til kommuneplanens arealdel.

Etter § 11-9 nr 4 kan kommunen vedta rekkefølgekrav for å sikre bla etablering av «grønnstruktur før områder tas i bruk» og bestemme «rekkefølgen på utbyggingen» Dette er et virkemiddel for å sikre at omgivelsene rundt boligene blir ferdig opparbeidede, anvendbare, trygge og trivelige for barn og unge som skal bo i eller bruke området. Videre vil man sikre at beboerne, barn og unge får lett tilgang til, og trygge ferdselsårer til større grøntarealer, parker og friluftsområder som ligger litt unna boligområdet. Dette vil også sikre god og sikker tilgjengelighet til barnehager og skoler.

- > Etter § 11-9 nr 5 «kan kommunen vedta bestemmelser om byggegrenser, utbyggingsvolum og funksjonskrav herunder om universell utforming, leke-, ute-, og oppholdsplasser» ...og parkering,
- > Etter § 11-9 nr 6 kan kommunen vedta bestemmelser til kommuneplanens arealdel om natur, landskap og grøntstruktur.

Bestemmelser om kvalitet i utearealer.

Kommunen kan gjennom å vedta bestemmelser i kommuneplanens arealdel tilrettelegge og sørge for sammenhengende grønnstruktur, innslag av natur og grøntområder i boligområder og korte avstander til gode plasser for lek og fysisk aktivitet for hele befolkningen

Foto: Karin Høyland

Kommunen kan også vedta bestemmelser om krav til at det legges frem en plan for uteområdene. Kommunene kan også legge premisser for kvaliteter ved å stille krav til sol og lys og arealstørrelser, og avstander i utearealene i nye planer. Premisser for kvalitet på utearealer blir lagt tidlig i prosjektutforming når «grepet» tas og grunnformen bestemmes. Det er vanskelig for kommunen å stille krav til sol og lys og arealstørrelser etter at boligprosjektet er prosjektert. Utbyggerne etterspør derfor rammer og krav fra det offentlige tidligst mulig helst før prosjektering starter, i en dialogfase med planmyndighet ved prosjekteringsoppstartning.

Kommunen kan dessuten fastsette minste uteoppholdsareal (MUA) til felles og privat bruk i utfyllende bestemmelser til kommuneplanens arealdel.

Eksempler:

- Bestemmelser i kommuneplanen med bruk av MUA gis i Rundskriv T-2/08 Om barn og planlegging, se veiledningen.
- Kommuneplan for Hamar: andre eksempler på bestemmelser i kommuneplan

§ 12-1 Reguleringsplan:

«En reguleringsplan er et plankart med supplerende bestemmelser som angir bruk, vern og utforming av arealer og fysiske omgivelser» Etter ny plan- og bygningslov kan en reguleringsplan utarbeides som områderegulering eller en detaljregulering.

§ 12-5 Arealformål i reguleringsplan, for å ivareta barn og unges interesser vil følgende være viktig:

- > nr 1. bebyggelse og anlegg herunder bla arealer for boligbebyggelse og uteoppholdsarealer
- > nr 3. grønnstruktur, herunder arealer for naturområder, turdrag, friområder og parker.

§ 12-7 Bestemmelser i reguleringsplan

Både for områderegulering og detaljregulering kan det gis bestemmelser til arealformål om krav til kvalitet og utforming av arealer og fysiske omgivelser, som sikrer definerte funksjonskrav.

Hensyn til barn og unges bør vurderes spesielt når det er snakk om følgende utvalg av bestemmelser:

- > 1. utforming og bruk av arealer, bygninger og anlegg.
- > 2. vilkår for bruk av arealer, bygninger og anlegg i planområdet eller forbud mot bruk herunder byggegrenser for å fremme eller sikre formålet med planene, avveie interesser og ivareta ulike hensyn i eller av hensyn til forhold utenfor planområdet.
- > 4. funksjons- og kvalitetskrav til bygninger, anlegg og utearealer, herunder krav for å sikre hensynet til helse og barns særlige behov for leke og uteoppholdsareal
- > 7. trafikkregulerende tiltak og parkeringsbestemmelser for bil og sykkelparkering
- > 10. krav om særskilt rekkefølge på gjennomføring av tiltak i planen, og at utbygging av område ikke kan finne sted før bla samfunnstjenester som barnehage, friområder og skoler mv er tilstrekkelig etablert.

Se rundskriv T-2/08 Om barn og planlegging med noen konkrete eksempler.

Om områderegulering

Kommunen kan vedta krav om reguleringsplan for visse arealer og tiltak, herunder om det skal foreligge områderegulering før detaljregulering kan vedtas. Områderegulering brukes der kommunen finner at det er behov for å gi mer detaljerte områdevis avklaringer av arealbruken.

Områderegulering som juridisk verktøy muliggjør et langsiktig og mer helhetlig grep på de sammensatte interessene og hensynene som må håndteres blant annet i forbindelse med fortetting i byggesonen.

Ved boligfortetting bør det gjøres område- vurderinger. Disse bør sikre utearealer og trafikk- trygge forbindelser for større barn, mellom bolig og parker, plasser og grøntstruktur i bystrøket. Dette er spesielt viktig for å få gode nærmiljø for barn og unge, der utearealer og parker i omgivelsene henger sammen og er tilgjengelige.

Foto: Stig Atter

4. Mer om kriminalitetsforebyggende planlegging

Etter § 3-1 bokstav f) skal planer etter plan- og bygningsloven bidra til å forebygge kriminalitet. Arealplanleggingen skal så vidt mulig skape fysiske rammer som gjør det vanskeligere å begå kriminelle handlinger, særlig hvor det er fare for at ofrene eller uskyldig tredje part kan bli utsatt for kriminelle hendelser med fare for liv og helse. Dette er hensyn som må tillegges vekt ved utforming av boliger, boligområder og sentrumsområder, og ved tilrettelegging for aktiv bruk og tilhørighet til områder.

Kriminalitetsforebyggende Råd (KRÅD) har laget et hefte med sjekkliste for kommunale planleggere. Heftet retter oppmerksomheten mot mulighetene for å planlegge for trygghet og sikkerhet mot kriminalitet. Det gir anvisninger som kan vurderes når et trygghetsskapende og kriminalitetsforebyggende perspektiv skal inngå i en plan. Heftet omhandler bare tiltak som kan gjøres i forbindelse med fysisk planlegging. Sosiale forhold, årsaker og konsekvenser av kriminalitet blir ikke tatt opp. *Heftet med sjekklisten ligger under Publikasjoner på KRÅDs hjemmeside:*

<http://www.krad.no/images/stories/kunnskap/publikasjoner/sjekklista.pdf>

Målgruppa for heftet er alle som steller med fysisk planlegging av tettbygde områder, men først og fremst planleggere i kommunedministrasjonen og kommunepolitikere.

Hensikten er dels å gi planleggere i kommuner og privat praksis noen enkle anvisninger som kan være nyttige i praktisk planlegging, dels å bidra til at hensynene til forebygging av kriminalitet og utrygghet kommer inn tidlig i planleggingen og at det blir fulgt opp etter hvert som fysiske løsninger blir utarbeidet på seinere stadier i planprosessen.

Foto: Karin Høyland

4.1 Gode Krefter – kriminalitetsforebyggende handlingsplan

Justisdepartementet la 26. august 2009 frem Regjeringen kriminalitetsforebyggende handlingsplan Gode Krefter. Handlingsplanen har 35 tiltak for økt trygghet. En klar målsetting er å hjelpe ungdom bort fra en kriminell løpebane.

Forskning viser at tidlig innsats er avgjørende for å forebygge at personer eller grupper blir involvert i kriminalitet. Planlegging for trygge, spennende og aktivitetsfremmende nærmiljø er viktig.

Handlingsplanen inneholder blant annet tiltak for styrking avkoordinatorordningen for samordning av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak, og styrket samarbeid med det lokale politiet som skal bidra til å skape gode og trygge nærmiljø. Handlingsplanen ligger på Justisdepartementets hjemmesider, under Planer

Ler mer:

- > Fremleggelsen av kriminalitetsforebyggende handlingsplan
- > «Gode krefter - kriminalitetsforebyggende handlingsplan»

5. Mer om den særskilte ordningen for å ivareta barn og unges interesser

Etter § 3-3 tredje ledd i plan- og bygningsloven skal kommunestyret sørge for å etablere en særskilt ordning for å ivareta barn og unges interesser i planleggingen. Bestemmelsen presiserer at ansvaret også gjelder i forhold til unges interesser (nytt).

Formuleringen planleggingen innebærer at ansvaret og oppgavene som er tillagt denne ordningen er mer omfattende etter ny lov enn tidligere, ved at den skal forholde seg til all planlegging kommunene utfører i tråd med plan- og bygningsloven.

Det er opp til kommunestyret hvordan den særskilte ordningen skal organiseres, men kommunen må dokumentere at den har en slik ordning og hvordan den er organisert.

Lovens krav kan ivaretas ved at kommunen viderefører ordningen fra plan- og bygningsloven av 1985 med en spesielt utpekt etatssjef eller annen tjenestemann som skal ivareta disse interessene når et fast utvalg utarbeider og behandler forslag til planer, eventuelt peker ut flere tjenestemenn.

Loven åpner også for andre løsninger. Det vil for eksempel være mulig å legge denne funksjonen til spesielt utpekte medlemmer av de av kommunes faste utvalg som behandler planspørsmål, slik at disse utvalgene har minst ett medlem som skal ivareta barn – og unges oppvekstvilkår

Fire ulike modeller for en slik ordning beskrives nærmere under. De modeller som presenteres her utelukker ikke andre løsninger.

Uansett ordning kommunen velger, forutsettes det at de utpekte skal ha møte og talerett i de som utarbeider og behandler forslag til planer jf. § 23 nr. 3 i kommuneloven.

Veiledning om det å inneha ordningen som skal ivareta barnas interesser etter plan- og bygningsloven
For veiledning om hvordan ivareta ansvaret ordningen innebærer, se

- Barn og arealplanlegging med vekt på regulerings- og bebyggelsesplaner. Veileder for Barne- og ungdomsrepresentanten, av Vest-Agder fylkeskommune, Fylkesmannen i Vest-Agder og Kristiansand kommune. Denne ligger på Miljøverndepartementets hjemmesider.

- Rundskriv T-2/2008 Om barn og planlegging. Denne ligger også på Miljøverndepartementets hjemmesider.

5.1 Mulige løsninger

A. Barnerepresentantordningen slik vi kjenner den fra loven av 1985

Kommunene kan også etter gjeldende lov, etablere ordningen fra plan- og bygningsloven av 1985 med en spesielt utpekt etatssjef eller annen tjenestemann som skal ivareta disse interessene når et fast utvalg utarbeider og behandler forslag til planer. Barnerepresentanten var knyttet til det faste utvalg i plansaker, og skulle ivareta barn og unges interesser i plan- og byggesaksbehandlingen.

B. Sekretær for barne- og-/eller ungdomsråd

utpekes til også å ha særskilt ansvar for å ivareta barn og unges interesser i planleggingen. På kommunenivå har det gjennom flere år vært arbeidet aktivt med å sikre barn og ungdom

rett til deltakelse og innflytelse. Om lag tre fjerdedeler av landets kommuner har opprettet et innflytelsesorgan for barn og ungdom. Det kan være barne- og ungdomsråd, ungdommens kommunestyre, kommunale elevråd, kontaktutvalg mellom ungdom og politikere, eller barnas kommunestyre.

Barne- og ungdomsrådene trenger administrativ hjelp for at rådet skal fungere optimalt. Mange kommuner har gitt sekretær oppgaven til en av sine ansatte. Sekretæren har da som oppgave å kalle inn til møter, skrive referater og følge opp barne- og eller ungdomsrådet på andre måter. Det kan være en fordel om sekretæren er sentralt plassert i administrasjonen. Det vil gi god kommunikasjon mellom administrasjon og ungdom og sikre informasjonsflyten.

Noen av de som har denne sekretær oppgaven er også utpekt som barnerepresentanter. Denne kombinasjonen har vist seg å være hensiktsmessig, da sekretæren for disse rådene har nær kontakt med barn og unge og vet hva de er opptatt av i forhold til sine oppvekstvilkår, kjenner deres ønsker og behov, bruk og opplevelser av nærmiljøet. I tillegg får vedkommende også kontakt med kommuneadministrasjonen og dermed bred kompetanse på området barn/unge og medvirkning. Forskjellene er jo at barnerepresentantrollen er veldig konkret og avgrenset, mens barne- og ungdomsrådene jobber innenfor et bredere felt.

C. «Koordinator for lokale kriminalitetsforebyggende tiltak» utpekes til også å ha særskilt ansvar for å ivareta barn og unges interesser i planleggingen.

Det kriminalitetsforebyggende råd (KRÅD) startet på begynnelsen av 1990-tallet et prosjekt for utprøving av en modell for samarbeid om lokale, kriminalitetsforebyggende tiltak for barn og unge.

I dag arbeider nær 200 kommuner/bydeler etter denne modellen. Det er utviklet lokale forskjeller, men hovedprinsippene er de samme. Målet er å organisere forpliktende samarbeid med andre offentlige etater, profesjoner og frivillige organisasjoner. Sentrale parter er skole, barnevern, helse-/sosialetat og politiet.

Kommunene/bydelene ansetter egne koordinatorene for dette arbeidet. Mange av disse er også utpekt som barnerepresentanter. I dette koordinerende arbeidet handler det om å skape arenaer der lokale krefter fra ulike sektorer kan utveksle erfaringer, utarbeide felles strategier og utforme målrettede tiltak tilpasset lokale utfordringer. De har gjennom sitt nettverk og arbeidsform opparbeidet en verdifull kompetanse om sammenhenger mellom nærmiljøets fysiske utforming og hvorvidt det oppleves variert, spennende, aktivitetsfremmende for barn og unge og om det er sosialt inkluderende eller ikke.

Foto: Miljøverndepartementet

Dette arbeidet gir en innsikt i hvilke konsekvenser endringer i oppvekstmiljøet får, både fysisk og sosialt for barn og unge, som gruppe og i et større samfunnsmessig perspektiv. Denne kompetansen og innsikten viser seg å være svært nyttige i planleggingen.

Ved å inneha begge funksjoner, kan koordinatorene delta der planer presenteres, vurderes og diskuteres og har mulighet for å gi innspill knyttet til kriminalitetsforebyggende aspekter og tiltak.

D. Spesielt utpekte medlemmer av de av kommunes faste utvalg som behandler planspørsmål.

En mulig løsning er å legge denne funksjonen til spesielt utpekte medlemmer av de av kommunes faste utvalg som behandler planspørsmål, slik at disse utvalgene har minst ett medlem som skal ivareta barn – og unges oppvekstvilkår. Det forutsettes at medlemmet som utpekes er valgt som

medlem i utvalget på ordinær måte med møte, tale og stemmerett. jf. § 10 nr. 3 i kommuneloven.

Det bør i tilfelle legges til rette for at de som er utpekt til å ivareta barn- og unges interesser i de forskjellige utvalg kan møtes regelmessig slik at arbeidet for å ivareta de aktuelle interessene kan ses i sammenheng. Minst ett av de utpekte utvalgsmedlemmene bør også være medlem av kommunestyret slik at arbeidet med barn- og unges oppvekstvilkår kan forankres i kommunens øverste organ.

5.2 Miljøverndepartementets anbefalinger om gjennomføring av den særskilte ordningen

Miljøverndepartementet mener at uansett ordning bør følgende gjelde:

A. Møterett og talerett i de utvalg som behandler planer.

Det forutsettes at de utpekte, uavhengig av modell, skal ha møte- og talerett i de utvalgene som behandler planer i kommunen jf. § 23 nr. 3 i kommuneloven. Dette innebærer at vedkommende kan uttale seg i møtene.

Videre innebærer det at dersom vedkommende mener at barns og/eller unges interesser ikke blir ivaretatt i plan- eller byggesaksprosessen etter plan- og bygningslovens bestemmelser eller er i strid med rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser, skal deres uttalelse bli tatt med i protokollen fra møtet (dette kalles gjerne protokolltilførsel).

Vedkommende som innehar denne funksjonen stiller på lik linje som administrasjonssjefen når det gjelder mulighet til å stille forslag i disse utvalgene. Etter kommunelovens § 23 nr 3, har de ikke rett å stille forslag. Dersom de likevel gis anledning til å stille forslag i møtet, står utvalget fritt til å bestemme om forslaget skal realitetsbehandles.

B. Organisatorisk tilknytning

Uavhengig av valg av ordning må kommunen avklare organisatorisk tilknytning.

Mange anbefaler tilknytning til planavdelingen slik at vedkommende får nærhet til det miljøet der planer mottas, diskuteres og behandles.

C. Personifisering av «ordningen»

Barneombudet mener «ordningen» bør være en identifiserbar person som innehar ansvaret for å påse at barn og unges interesser ivaretas. Miljøverndepartementet støtter dette.

E. Tilrettelegging for funksjonen

Kommunen må legge til rette for at vedkommende som innehar funksjonen gis opplæring i planlegging. Videre bør det etableres et apparat for oppfølging, veiledning og faglig støtte i kommunen for de som får dette ansvaret. Det anbefales at det etableres en arbeidsgruppe som fungerer som et diskusjonsforum og et støtteapparat for denne ordningen.

Det anbefales også at det etableres et nært samarbeid mellom den som blir tildelt denne funksjonen og den som er koordinatører for lokale kriminalitetsforebyggende tiltak og den som er folkehelsekoordinatører.

Videre må kommunen tilrettelegge slik at vedkommende har en arbeidssituasjon, (stillingsbrøk, kontorplass mv) som gjør det mulig å utføre denne funksjonen.

F. Instruks/arbeidsbeskrivelse

Departementet anbefaler at det lages en arbeids- og stillingsinstruks for denne ordningen. Denne bør omhandle punktene som er nevnt over, organisatorisk tilknytning, stillingsbrøk og møte- og talerett, veiledning med mer.

G. Hva kalles den/de som innehar dette ansvaret?

Det er fritt opp til kommunen å bruke det navnet som den synes passer best. Det er intet i veien for dersom den som utpekes fortsatt blir kalt barnerepresentant. Miljøverndepartementet har ikke kommet frem til et bestemt begrep for denne funksjonen. Ideer mottas.

H. Saksbehandlingsfeil – hvordan blir det etter ny lov

Av planbeskrivelsen skal det fremgå hvordan

hensynet til barn og unges interesser er ivaretatt og hvordan medvirkningsprosessen for disse gruppene har vært lagt til rette.

Hvis ikke lovens krav er oppfylt vil det være saksbehandlingsfeil som etter en konkret vurdering kan føre til at planvedtaket blir ugyldig jf §§ 11-14 og 12-12 i plan- og bygningsloven og § 41 i forvaltningsloven.

Forøvrig vises til det ordinære innsigelsesinstituttet, og rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unge i planleggingen.

I. Fylkeskommunens og fylkesmannes veiledningsansvar.

Som det går frem av Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unge i planleggingen, og Rundskriv T-2/08 Om barn og planlegging, har fylkeskommunen og fylkesmannen et ansvar for å veilede kommunen slik at de ivaretar barn og unges interesser i planleggingen. Dette ansvaret innebærer også veiledning til de som er tildelt funksjonen som særskilt ordning for å ivareta barn og unge i planleggingen.

J. Melding til Fylkesmannen om valg av ordning

Når kommunen har valgt ordning etter § 3-3 etter plan- og bygningsloven, skal dette meldes til Fylkesmannen, med kopi til fylkeskommunen.

4.3 Konsekvensutredninger – virkninger for barn og unge

Etter § 4-2 går det frem at Kongen kan gi forskrift om konsekvensutredninger.

26. juni 2009 ble ny forskrift om konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven iverksatt. I den nye forskriften §§ 6 og 9 er det kommet inn en presisering av at konsekvensutredninger skal gi en beskrivelse og vurdering av

- > virkningene for barn og unges oppvekstvilkår
- > tilgjengelighet til uteområder og gang- og sykkelveinett.

Det står videre at «i forhold til relevante strekpunkt ovenfor skal det gis kort redegjørelse for

Foto: Stavanger kommune

datagrunnlaget og metodene som er brukt for å beskrive virkningene».

Den nevnte redegjørelsen vil være viktig for å kunne vurdere om forslagsstiller har ivaretatt kravet om medvirkning jfr plan- og bygningsloven § 5-1. Det vil bli viktig for kommunen å vurdere om det forslagsstiller har redegjort for er tilfredsstillende sett i relasjon til Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen både med hensyn til den konkrete konsekvensbeskrivelsen og i forhold til punkt 5 d) omdisponering av arealer og krav til erstatningsarealer.

Det foreligger altså en plikt til å se hen til de forskjellige strekpunktene i forskriftens Vedlegg III bokstav a og bokstav b, og utrede konsekvensene for hvert av disse temaene der det er relevant, jf. «i nødvendig utstrekning». Der hvor det ikke er relevant er det heller ikke nødvendig å utrede, men dette er en vurdering som må gjøres konkret i hver sak. Kommunen må kvalitetssikre forslagsstillers vurdering av hva som skal utredes og ikke.

6. Mer om medvirkning fra og av barn og unge

Planmyndigheten skal gjennom hele planarbeidet sørge for åpen, bred og tilgjengelig medvirkning i lokalsamfunnet og dialog med organiserte og uorganiserte interesser. Planmyndigheten skal tilstrebe størst mulig offentlighet og reell medvirkning i planprosessene.

Plikten for å tilrettelegge for aktiv medvirkning er altså den samme for private forslagsstillere som offentlige myndigheter.

Kommunens særskilte ansvar for medvirkning fra barn og unge

Det følger av § 5-1 andre ledd at kommunen har et særlig ansvar for å sikre aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging for å kunne delta, herunder barn og unge. Grupper og interesser som ikke er i stand til å delta direkte, skal sikres gode muligheter for medvirkning på annen måte.

Det dreier seg her om den særlige utfordringen som ligger i å oppnå medvirkning fra interesser og hensyn som ikke har klare talspersoner gjennom etablerte organisasjoner, og andre

grupper som krever spesiell tilrettelegging. Dette kan for eksempel gjelde barn i et område, personer med nedsatt funksjonsevne, personer med fremmedkulturell bakgrunn, eller andre personer eller grupper med særlige behov.

Det er viktig at det er bevissthet om slike forhold, slik at ikke de organiserte interessene blir urimelig dominerende i planprosessene i forhold til de som ikke er organisert.

Ulike typer og metoder for medvirkning

Barn og unges muligheter for deltagelse og medvirkning i planarbeid varierer, men mange kommuner og fylkeskommuner har gode prosesser. Det er mange måter å involvere barn og unge på, og det finnes mange metoder for medvirkning.

Det finnes også mange aktører som gjennomfører medvirkning. Det er fylkeskommuner som gjennomfører medvirkningsprosesser for kommunene i sitt fylke, det finnes firmaer som har spesialisert seg på å gjennomføre medvirkningsprosesser, og

Foto. Hanne Marie Sønstegaard

Foto. Rita Galteland

mange dyktige kommuneplanleggere og erfarne barnerepresentanter gjennomfører gode prosesser med barn og unge som medvirkningsaktører.

Flere fylker har opprettet Ungdommens fylkesting som gir innspill til fylkesplan-arbeidet og uttaler seg i saker som behandles i fylkesplan-arbeidet. Mange kommuner og fylker har likevel langt igjen, og kan godt lære av de som har gjennomført medvirkning fra kommunens barn og unge. På kommunenivå er det flere ulike innflytelsesorgan for barn og ungdom; barne- og ungdomsråd, ungdommens kommunestyre, kommunale elevråd, kontaktutvalg mellom ungdom og politikere, eller barnas kommune-styre.

Mange kommunale planleggere har god kontakt med skolene og bruker elevråd, klassekontakter, eller kopler seg på prosesser i ulike fag slik medvirkningen blir en naturlig del av undervisningen. Matematikkfaget for eksempel kan brukes der elevene utfører beregninger mht avstander (meter, kilometer) til lekeplasser, gode uteområder, lengder på sykkelstier, lengden på skoleveien osv. osv. Historiefaget, naturfag og samfunnsfag er andre fag som kanskje er mer vanlig å knytte planprosesser og medvirkning til.

Noen skoler har gjennomført medvirkningsprosesser i tilknytning til forbedring av uteområdet i eller rundt skolegården. Disse har da erfaring som kan komme til nytte i annen medvirkningssammenheng. Se lenker til veiledere bak.

Framtidsverksteder (der barn og unge får arbeide med tanker om hvordan deres nærmiljø kan bli, eller hvordan de ønskes at det skal bli) kan arrangeres for alle de organer som er nevnt over, og for barn som bor i området som blir berørt av planen. Da er det viktig at de som ikke er organisert i en eller annen aktivitet også få komme med sitt syn. Se eksempel fra Hamar.

Barns bruk av nærområdet – barnas arealbruk

Det er voksne fagfolk som arbeider med arealplanlegging i kommunen og det er voksne

politikere som vedtar planene. De fleste planene har konsekvenser for barn og unge. Det er viktig at både planleggere og politikere har kunnskaper om hvordan barn og unge bruker og beveger seg i nærmiljøet. Med andre ord barnas arealbruk i kommunen.

Det er planleggernes ansvar å synliggjøre dette i saksframstilling og kartgrunnlag i plan- og byggesaker, slik at politikerne har god kunnskap om saken før vedtak fattes, jf. forvaltningslovens § 17, og forskrift om konsekvensutredninger § 1.

Barn og unge vet selv best hvilke arealer de bruker. Registreringene er viktige fordi de er basert på barns og unges egne kunnskaper.

Ved å dokumentere egen arealbruk på denne måten, gis barn og unge en stemme i planprosessen og kan medvirke i beslutninger som berører dem. Registreringene gir planleggere og lokalpolitikere oppdatert og reell informasjon fra eksperter på uteromsbruk.

Alternativ bruk av arealene

I tillegg til dokumentasjon av dagens bruk, kan det være nyttig å vurdere en alternativ bruk av arealene i forhold til slik de fremstår i dag. Opprydding i gamle industriområder og omgjøring/omregulering av grå arealer mellom bedrifter og langs veger, eller områder som har vært brukt til bedrifters avfall og skrot, kan gi ny og annerledes bruk av området. Det kan også være at man får nye arealer som følge av omdisponering av arealene innenfor planområdet. Kanskje dette vil åpne for ny bruk for barna?

Barnetråkk – metode for barns dokumentasjon av bruk og opplevelse av nærmiljøet

Barnetråkk er en metode for å dokumentere arealbruk. Barn og unge viser sin bruk av arealene i kommunen (eller deler av kommunen) - her og nå - ved å tegne dem på et kart. Det kan være grønne naturområder som brukes til skigåing, aking, skøyting og klatring. Og det kan være grå asfaltflater i sentrumsnære områder, gater, gang- og sykkelstier mv som brukes til tau- og strikkhopping, skating, ballspilling og

sykketriksing. Metoden er primært tilrettelagt for barn fra ca. 8 - 13 år. Den er enkel å gjennomføre.

Miljølære.no – Barnetråkk i undervisningen

Mange skoler har brukt Barnetråkk i undervisningen. Formålet med undervisningen er å involvere barn- og unge i å registrere nærområder som brukes i lek og fritid, og gjøre dem kjent for relevante aktører i kommunen, og lære barn og unges rettigheter i planleggingen. Utdanningsdirektoratet har lagt metodikken inn på nettstedet www.miljolare.no

Digitalt Barnetråkk

Norsk Form har i samarbeid med Statens kartverk utviklet en forenklet metode for å registrere hvor barn og unge ferdes. Metoden heter Digitalt barnetråkk, og er nå tilgjengelig for alle norske kommuner. «Veilederen digitalt barnetråkk 2010»

Foto. Hanne Marie Sønstegaard

Kilder

Lenker til medvirkningsveiledere (Barne- og likestillingsdepartementet):

- > Mer innflytelse til barn og ungdom, eksempler fra arbeidet i kommuner og fylker
- > Håndbok om ungdomsråd
- > Frå barnehage til ungdomsportal
- > Deltakelse og innflytelse, Rundskriv Q-27/2006
- > Rapport: Ungdoms fritidsmiljø. Ungdom, demokratisk deltakelse og innflytelse
- > Nettside om medvirkning, deltagelse og barne- og ungdomsråd

Eksempler på gode utearealer og løsninger for barn og unge

Drammen:

- > Slik kan det gjøres – området under den nye brua for E 18 i Drammen ble et eldorado for skatere skapt – og så stille!
- > Se skating i Drammen på www.youtube.com

Digitale barnetråkk (Statens kartverk)

http://www.statkart.no/Norge_digitalt/Norsk/Prosjekter/Barnetrakk/

Veileder til forskrift om KU

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/dok/veiledninger/2009/endringer-i-forskrift-om-konsekvens-utred.html?id=590365>

Nasjonale forventninger

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/dok/veiledninger/2011/nasjonale-forventninger-til-regional-og-.html?id=649923>

Brev fra Miljøverndepartementet om ordningen med barnerepresentant

http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/tema/planlegging_plan-_og_bygningsloven/delegering.html?id=558754

Veiledning om det å inneha ordningen som skal ivareta barnas interesser etter plan- og bygningsloven

For veiledning om hvordan ivareta ansvaret ordningen innebærer, se

- Barn og arealplanlegging med vekt på regulerings- og bebyggelsesplaner. Veileder for Barne-representanten, av Vest-Agder fylkeskommune, Fylkesmannen i Vest-Agder og Kristiansand kommune. Denne ligger på Miljøverndepartementets hjemmesider.

- Rundskriv T-2/2008 Om barn og planlegging. Denne ligger også på Miljøverndepartementets hjemmesider.

Utgitt av:
Miljøverndepartementet

Flere eksemplarer kan bestilles hos Klima- og
forurensningsdirektoratet: bestilling@klif.no

Publikasjonskode: T-1513
ISBN 978-82-457-0459-4

